

مُشَاطِقُ

در سعادت باب عالی جاده-سند
اداره مخصوصه
محل اداره :

افشار :
مسکونه موافق آثار جدید مع المقتضیه
قبول اولنور
درج ابدلین آثار اعاده ارتخار

دین ، فلسفه ، ادبیات ، حقوق و علوم دن باحث هفته لوق رساله در

در سعادت نسخه سی ۵۰ پاره در

مؤسسه ملی : ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

فیرل دن مقوا بورو ابله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلنیر

تاریخ تأسیسی :
۱۱ محوز ۳۲۴

سنه لکی	القی آیانی	درسه دتده
۶۰	۳۰	ولا یاتده
۸۰	۴۰	مملک اجنبیه ده
۸۰	۴۰	

در سعادت پوسته ابله کوندریلیرسه ولایات بدلی اخذ اولنور.

عقیده قدری عطالت، مسکنته تفسیر ایدنلر دیندن چیقمش، صراط مستقیم شریعتدن صایمش، ضال، مضل برطاقم حریفلردر.

هیچ برمسلمان شبهه ایتمز که شوزمانده ملتک حقوقی مدافعهده بولمق هر مؤمن مکلف اوزرینه فرض عیندر. حال بوکه مسلمانلری بوهرج و مرجدن قورتارمیه، اسکی مجد و شرفلرینی استرداد، کندیلرنده چوقدن سونن عزم و غیرتی او یاندیرمیه یکانه سائق اولان عقائد صحیحہ اسلامیہ یی تذکیر ایله عیون اتباهی آچق علمایه دوشرب و وظیفهدر. اوت، بودعوت خیر اونلرک ذمتنه مودوعدر.

مسلمانلرده کی آثار تأخر و انحطاطک منشای برطاقلرینک توهمی کی نه عقیده قدردر، نه ده سائر عقائد اسلامیدهدر. حال حاضریمیزی بو عقیده نسبت ایتمک ایکی نقیضی بربرینه نسبت ایتمیه، بلکه حرارتی قاره، برودتی آتیه نسبت ایتمیه بکزر.

اوت، مسلمانلر نشأتلرینی متعاقب نشوؤ غرور ظفرله سرمست اولدیلر. بوحالده ایکن ایکی مدهش صدمهیه معروض قالدیلر که بری شرقدن جنکیز خان ایله احفادینک هجومی، دیکری غربدن بوتون آوروپالیلرک مملکتلرینه استیلاسی ایدی. زمان نشوده کلن بویله بر صدمه نک ملتده متانت خاطر بر اقامسی، قلوبه دهشت ویرمسی قانون طبیعت اقتضاسنددر. صوکره مسلمانلر برچوق حکومتلره آیرلدیلر، نااهل برطاقم امرایه منقاد اولدیلر. حاکمیر امیرلر امتک اخلاقی ایچون برر جرثومه فساد ایدی، باشلرینه کلن بلالرک یکانه سببی هپ بونلر ایدی. آرتق قلوبه ضعف و مسکنت چوکدی. کیمسده علوهمت قالمادی. نظرلر معظمات اموری کورمیه رک جزئیات ایله اوغراشمیه، هرفرد، دیکرینک ضررینه چالیشمیه، اونک فالغی استمهیه همده هیچ بر سبب صحیح اولمقسزین ایسته میه باشلادی. غایه حیات، ذوق حیات بواولدی! مسکنت، یأس بوکونکی حالی حاضر لایه جق درجه یی بولدی.

بونکله برابر بن حق محضه ترجمان اوله رق سویلرم که قلدلرده بو عقائد طاهره یکیدن او یاندیجه، ذهنلرده بو عقائدک آثاری تجلییه باشلادیجه، جقائق اسلامیة علمای راسخین آرمسند. تداول ایدوب طور دیجه بوملت ایچون اصلا اولوم یوقدر. چونکه ملت برمرض اجتماعی به طوتیه جق اولورسه باغلانمش اولدینی عقائد صحیحہ نک سایه قوتنده اوندن هر حالده یاقه سنی قورتاره رق شانلی ماضیسنی اعاده ایدر؛ اقدام ترقیسنی باغلایان موانعی قیرار آتار، طریق حکمت و بصیرته کیره رک وطنی تخلیصه، کندیسنی محو ایله تهدید ایدن اقوامک نظر طمعنی تدهیشه ظفر یاب اولور. بوده پک اوزاق بر آتییه قالمش دکلددر. حادثات تاریخیهده بونی تایید ایدیور:

ایشته عثمانیلر او قدر مدهش صدماته [تاتارلرک، اهل صلیک مهاجمانی] معروض قالدقدن صوکره ینه سیلکنوب قالدیلر، اقطار عله اردولر سوق ایتدیلر؛ فتوحاتی آله بیلدیکنه ایلری کوتوردیلر. برزمانلر غرب حکمداراننی کندیلرینه منقاد ایلدیلر. حتی عثمانلی پادشاهلری دولتر آراسنده سلطان اعظم عنوانیه یاد ایدیلر اولدی.

بوکونلردهده عثمانیلرده یکیدن بر اثر حیات کورولیور. حادثات اخیره نک انتاج ایده جکی سوء عاقبتی نظر اتباهه آلدیلرده ایچلرندن برچوق ارباب بصیرت شرقده، غربده اظهار فعالیتیه باشلادیلر. اربار ملتدن حقه ظهیر اوله جق جماعتلر تشکل ایدرک عدالت، شریعتیه نصرتده بولمیه یی، افکار حریتی نشر ایتمک، آمال تارمار امتی بر نقطهده برلشدیرمک ایچون صوکره درجهده چالیشمیه یی کندیلرینه متحتم بروظیفه بیلدیلر. بواصر خطیره ایسه عربی بر جریده نشری صورتیه باشلادیلر. بوجمیت صالحیه یی تشکیل ایدن افرادک کوندن کونه آرتقمده اولدینغی کورمکله قیرالعیز.

جناب حقدن امیدیمز نیازیمز اودر که جمیعت حقدن باشقه برشی اولمیان مقصد معظمنه ظفر یاب اولسون ده مساعی مشکوره سندن یالکزر مسلمانلر دکل، بالعموم شرقیلر حصه سعادتنی آلسون.

مرغیسی مرحوم شیخ محمد عبده

هامش — استاد مرحومک وقتیه یازمش اولدینی بو مقالهده موضوع بحث اولان جریده عربیه اکابر امتدن هر سکلی خواجه قدری افندی حضرتلرینک اون اون ایکی سنه اول قاهرهده چیقاردینی جریده اوله جقدر.

یاری، نه اولوردی، شیخ مرحوم حیاتهده اوله یدی ده آمانک، تمیانتک تحقق ایتدیکنی کوره یدی!

محمد عاکف

میزان شعرانی

— ۲۲ نومردن مایه —

ادلہ شرعیہ و اقوال ائمہده مشاهده اولنان «اختلافات ظاهریه» بومیزانک محتوی اولدینی قواعد بالاطراف ایصال فکر و نظر ایدنلر نزدنده بتمامها مرتفع اولور.

بعضلرک: «علمای دیندن ایکی فرقه آرمسند کی اختلاف حقیقی، حمل و توجیه ایله مرتفع اولماز» دیمهلری، میزانک احتوا ایلدیکی قواعدی بیلمدکلرینه محمول اولور. زیرا بالاده سویلدیکمز اوزره قواعد میزانه اطلاع حاصل ایدن ذاته کوره، ائمه شریعت اقوالی بیننده رفی ممکن اولیه جق بر اختلاف حقیقی بولمسی امر محالدر. بوافاده مزک تجربه صحیحون، هر بر حدیث شریف ایله اکا مقابل وارد اولان دیکر حدیث شریفه و هر بر قول مجتهد ایله مقابل بولنان دیکر قول مجتهد عطف انظار ایدیکز! کورور سکز که مطلقا بری تخفیف، دیکری ده تشدید متضمندر، و هر ایکی قسمک رجال مخصوصه سی وارددر. معاشر مکلفین، اعمال مکلفیه حین مباشرت لرنده، استعدادات ذاتیه لرینه کوره کندی قسملرینه آیریلرلر.

مسئله واحدهده، بزم ایچون بری «مخفف» دیکری «مشدد» اوله رق، ایکی قول بولنماق ممکن دکلددر. بوندن بشقه، بر مسئلهده اوچ وحتی درت قول اجتماع ایتدیکی کی، بر قاچ جهتی جامع بر قول مفصلده موجود اولور. واقف کنه شریعت و مطلع مشارب

کورورده «نصرة للدين» اصلاح ايدر ايسه جناب حق كنديسني نعيم رضاسيله مبشر ايلسون .

ايشته ميزان مابين الامة انتشاره بوصورتله باشلادی. باعث تألیفی اولان اسبابك باشلیجه سی ، جانب رحمت سبحانیدن وارد اولان : «الله تعالی عزوجل ، دین وحیدندن كافة انیاسنه وحی وتوصیه ایلدیکی بر مشروع ايله سزیده مکلف بیورمشدر . او «مشروع» ايسه دین الهینک اس الاساسی اولان توحید وطاعتی متحداً اقامه ایتمه کز ، اصل دین اولان بوخصوصده متفرق اولمامکزدردر !» [۱] مآئنده کی حکم شریف الهی ايله عامل اولق ابوابی اخوان دینه کشاد ایتمک املی ایدی . تاکه هر بر مسلم معاملات ناسه متعلق مسائله ، انسانلرک تفاوت حال و شانلرینه کوره ، احکام شرعیه نك متفاوت اولمسنده کی حکمت لطیفه ربانیه یی لایقوله ادراک ایتسونده ، اقامه دین الهیده طریق تفرقه صایمیه رق سائر بالجمله مسلمین ايله وفاق واتحاد اوزره بولنسون . سبیل حقه اهتدای تابع اولدینی مذهب امانه منحصر بیلمیوب ، مذاهب سائر ائمه سنکده كافة ربلرندن هدایت اوزره بولندقلرینه اعتقاد خصوصنده قلبی لسانه ، لسانی قلبه اشتراک ایتسون . بوصورتله ، ائمه دین الهی یه قارشی ، ادباً ایفاسی لازم کلن حقوق حرمت ورعایتی تماماً ایفا ایتمش اولقله برابر ، اعتقاد صحیحک منافع دنیویه و اخرویه سندنده حقیقه استفاده ایلسون .

[۱] آیت جلیله شرع لکم من الدین ماوصی به نوحاً والذی اوحینا الیک وما وصینا به ابراهیم وموسى وعيسى ان اقمیرا الدین ولا تتفرقوا فیه

§ مرسومه : اس الاس دین ، توحیدایله طاعت اولسنه وكافة انبیای مظامک مأموریت اقامه سنده . شارکت ایلدکری ؟ اصل دین « ده لاجرم بوکیفیت بولنسنه نظراً آیت جلیله ده محمد ، نوح ، ابراهیم ، موسی ، عیسی علیهم السلامک ذکر ایدلمش اولملری ، ذکر جزاء اراده کل ، قیلندندر . بناء علیه آیت کریمه ده انبیای عظام حضرانک جله سی ذکر اولمش حکمنده در . « لفظه دین » ده . قصود ، جمع انبیانک ، جانب احدیتدن بلا تخالف عنناً تلقی بیوردقلری دیندر . اقتضای زمان وامرجه ناسه کوره تخالف ایدن اقسام شرعیه ، بونص طالی حکمنندن خارجدر . محی الدین عربی رضی الله عنک بوآیت جلیله یی صورت تفسیرلری « تفسیر هندی » ده وجه آتی اوزره مندرجدر :

قال ابن عربی قدس سره فی قوله تعالی :

« شرع لکم من الدین » المطلق الذی وصی جمیع الانبیاء باقامته واجتماعهم علیه وعدم تفرقه فیه . وهو اصل الدین . ای التوحید والعدل وعلم المهد المعبر عنه الايمان بالله واليوم الآخر دون فروع الشرايع التي اختلفوا فيها بحسب المصالح كاوضاع الطاعات والعبادات والمعاملات كما قال تعالی « لكل جعلنا منكم شرعة ومنهاجا » فالدين القيم هو المتعاق بما لا يتغير فی العالوم والاعمال . والشرعة هي المتعلقة بما يتغير من القواعد والاورضاع .

مألی : ابن عربی قدس سره « شرع لکم من الدین » آیت جلیله سی تفسیرنده بیورر : اودین مطلقک ، جناب حق ، آتی اقامه ایتمکی واکا متابعت اوزره اجتماع ایدوب متفرق اولماملرینی امر بیورمشدر ؛ اصل دین ایشته بودر . یعنی توحید ايله عدل و « علم معاد » تعبیر اولدان وجود باری یه و یوم آخره ایماندر . ائمه دینک ، مقتضیات مصالح ناسه کوره ، اختلاف ایلدکری اوضاع طاعات ، صور عبادات ايله وجوه معاملات بو حکمندن مستثنادر . بواستثنای بیاناً جناب حق « لكل جعلنا منكم شرعة ومنهاجا » بیورمشدر . مألی :

ناس اولان شخص حاذق ايسه آنلری « تخفیف » و « تشدید » اعتباریله متناسب اولدقلری اقسامه تقسیم ایدر ، اختلافده مرتفع اولور . امام شافعی وسائر ائمه دین بیورمشدر : «ایکی حدیث ویا ایکی قول ، حکماً یکدیگریله تعارض ایدر لر ايسه ؛ هرایکسنک اعمالی یعنی ابقای حکملری ، برینک اعمالیله دیگرینک الغا سندن اولی در » .

بوصورت ، مقام ایمانک مقتضای کالیدر . چونکه هرایکسنکده تطبیق و عمل اولنه حق محملری واردر . علی الخصوص ، جناب حق ، بزلره اصول وقواعد دینییه بکمالها اقامه ایتمه مزى وب ارکان شریعتی انهدامدن محافظه ایچون . دین الهیده متفرق اولمقدن توقی ايله مه مزى امر بیورمشدر .

حمد اولسون او الله عديم المثلله که : شعائر الهیه سنی حقیقه اقامه ایتمک ، دین مبینمزی مقام احترامندن دوشورمه مک ایچون بزلره بومیزانک محتوی اولدینی قواعد متینه ورصینه دائره سنده عامل اولمامزی الهام ایتدی ؛ شاهزاد سعادتی ، محجة البیضانی واضحاً اراثا وتعیین بیوردی . بو مقام حده ، سمای احدیته رفع بنان ایقان ايله ، قائماً بالایمان شهادت ایدرمکه : آلهة سائر یوقدر ، موجودیتلری ادعا اولنانلر مخترعات وهم بشردر . یالکز نظیر وشریکی بولنمیان او الله عظیم الشان واردر . بر شهادت ايله که : مخلصاً قائل ، سعیداً اراثکنشین ریاض جنان اولور . مظهر امان اولور . ینه شهادت ایدرمکه : سید ومولامز ، سید نبی آدم « محمد المصطفی » . صلی الله علیه وسلم افدمز ، او خالق ازلی وابدینک عبد محترم ورسول مکرمیدر . آتی كافة خلقی اوزرینه تفضیل ایدرک ، سعادت دارینی واحسن حالتی تأمین ایلجه ک بر « شریعت سمحا » ايله بعث وارسال بیوردی . صلوات الله علیه وعلى سائر الانبیاء والمرسلین ، الی یوم الدین .

توفیق صمدانی ايله وجوده کلن بو « میزان » بر اثر نفیس وعالقدردر . محتوی اولدینی قواعد رعایت ، ظاهرده یکدیگرینه مبین کورینن ادله شرعیه واقوال ائمه بینلرینی حقیقت شریعتده جمع وتوفیقه ، اولین و آخریندن بوآنه قدر ورود ایدن وبعد زین ورود ایدمه ک اولان ائمه مجتهدین ايله آنلری تقلید ایدنلر اقوالی مابینی توزین وتألیفه الی یوم القیام خادم اولور .

بویله براترک دیگر زمانده بر بشقه سی طرفندن وجوده کتیرلیدیکی بیلمیورم . بنم آتی تألیف ایدیشم ، مناصریم اولان اکا برمشایخ اسلام واعلام ائمه دین اشارتلیله واقع اولدی .

دست تداوله اهدا ایتزدن اول کندیلرینه اراثة ايله دیدمکه : « بن بو کتابی نظر مطالعه کزدن کچمدکجه نشر ایتمک ایسته م . قبول ایدرسه کز ابقا ، مندرجاته راضی اولماز سه کز احما ایدیلیر . زیرا بن وفاق سوه ، اختلافدن اکراه ایدرم . علی الخصوص ، قواعد دینییه اختلافی قطباً آرزو ایتم . ولو اختلاف ، دیگر بر قوم ایچون موجب رحمت اولسون . بناء علیه ، هرکیم محتویاتنده بر خلل

مأل آیت جلیله : استطاعتکمر مرتبه سنده ، الله ذوالجلالین اتقا ایدیکز . یعنی وسعکمر یتدیکی قدر ، اوامرینه اتباع ونواهیسندن مجانبت ایلکیز ! مأل حدیث نبوی : سزہ بر شی امر ایدر ایسم ، استطاعتکمر مرتبه سنی ایفایه چالیشکمر ! . ایشته تکالیف شرعییه قاعده بودر . « قوی » عزیمت وتشدید دائره سنده ایفای تکالیف شرعییه مقتدر بولندچه آکا مرتبه تخفیف ایله عمله رخصت ویریلهمز . زیرا بوصورت بالاخره بیان ایده جکمر اوزره دین ایله تلاعب دیمکدر . کذلک « ضعیفه » ده اقویا مرتبه سنده صعود ایله عزیمت وتشدید دائره سنده عامل اولسی امر ایدیلهمز . فقط کنیدیسی تکلف ایدوبده تکالیف مشدده نی ایفایلمک ایسترایسه وجه شرعی بولمندیقی تقدیرده آکاده ممانعت اولماز . شو ایضاحاتدن اکلاشیله جفی اوزره ، تخفیف ایله تشدید مرتبه لری دائره شریعتده ترتیب وجوبی اوزرینه مرتبدر . بعضلرک توهم ایتدکلری کبی ترتیب تخییری اوزرینه دکل .

مابعدی وار انقره استیفاف دریشی

عمر لطفی

صدیق فکر

مادیونک شهباتیه آنلرک بطلانی

ایشته بو نظریه حقه علمک ویردیکی حکم . ذاتاً بالفرض بو نظریه تسلیم ایدلسه بیله ینه خالقه احتیاجدن وارسته قالمق قابل اوله ماز . زیرا اوزمان دینورکه : یک اعلا ، یابو حیوانات بحریه نی کیم وجوده کتیردی ؟

هیات ! خالقک موجودیتی مسئله سی او یله ردوقبولیه اوغراشیله جق مسائل مشکوکه صره سنده دکادر . زیرا بو مسئله بدیهیات عقلیه نیک اک باشلوجه لرندندر . هم بو بداهتک انکاری کتب طبییه ده جنون فصلنده ذکر ایدلمک ایجاب ایدر . چونکه جنونک انواعی هانده ناقابل تعداد دینه جک درجه ده چوقدر . انکار صانع مسئله سنک علمادن بر قسمک عقولنه عارض اوله او هامدن باشقه برسیدن نشئت ایتدیکنه دلیل حسی آرانیلیرسه اونلرک بو جحد وانکاری متعاقب ، کویا علمه استناداً ایراد ایتدکلری خرافات وخیالاتدرکه بر قسمی یوقاریده نقل ایتدک .

مادیونک اک ایلری کانییه بو مسئله اوزرینه مباحثیه کیریشه جک اولورسه کز کورورسکزرکه مباحث سائر حقه سرد مطالعات ایتدیکی زمان خارجه چیقماق ایستدیکی اصول وقواعد ثابت علمی کلیاً اونوتورده او یله صاحجه صیان سوزلر سویلمه یه باشلارکه مکتب چوققلری بیله سویلمکدن صیقیلیر .

ذاتاً مسئله عارضی یعنی عقله صوکرده دن خطور ایدن خواطردن اولماسه یدی نتایجی سخافت وخفت رأیک بو درکه سینه اغزدی . بو سوزیمزک صحتی ینه اونلرک سوزلریله تأیید ایتهمزی ایسترسه کز سزہ

ظاهر بینان اوایی مرتبه آره سنده تناقض کوره رک دوچار اختلاف اولدیلر . نفس الامرده ایسه نه اختلاف واردر ، نه ده تناقض . زیرا مجموع شریعت ، باعتبار الاصل یا امره ، یا نهیه رجوع ایدر . اولجده سویله دیکمز اوزره کرک امر کرک نهی « تخفیف وتشدید » مرتبه لری اوزرینه حد ذاتلرنده ، ایکشمر قسمه منقسم اولورلر : « امر خفیف ، امر شدید .. نهی خفیف ، نهی شدید » . بودرت قسمدن صوکره « مباح » قسمی کلیرکه ، طرفینی مستویدر . یعنی ، بر فعل مباح ، نیت صالحه ایله ایشلیرسه « مندوب » اولور [۱] نیت فاسده ایله ایشلیرسه « مکروه » اولور . ایشته بوبش قسم ، شریعتک مجموعیدر .

کله لم ایضاحنه : بعض علما « امر مطلق » ی « وجوب جازم » ه حمل ایتدیلر . یعنی امر مطلقده اصل اولان وجوبدر ، اتباعی جزماً وقطماً واجبدر ، دیدیلر . که بوصورت تشدید تضمین ایدر .

دیگر بعضیلری ده : امر مطلق [۲] « ندب » ه محمولدر ؛ اتباعی مندوب ، ایفاسنه ترغیب مقتضیدر ، دیدیلر . که بوصورتده ده تخفیفی متضمندر .

کذلک ، نهی مطلق [۳] ده ، بعض علما طرفندن تحریمه ، دیگر بعضلری طرفندن کراهته حمل اولندی ، که بوصورتلرکده اولکیسی تشدید ، ایکنجیسی تخفیفی متضمندر . افراد امت میاننده ایسه ، هرایکی مرتبه نیک رجال مخصوصه سی واردر . تکالیف شرعییه نی ایفایه حین مباشرت لرنده جسم وایمانلرینک ضعف وقوته کوره اوایی مرتبه نیک بریله عامل اولورلر .

جسماً وایماناً قوی ومتحمل اولانلر ، کرک نفس شریعتده صراحة وارد اولان وکرک تابعی بولندقلری مذهبه برابر مذاهب سائرجه قواعد اصلی شریعتدن استنباط اولنان اوامر نواهینک اک شدیدله مکلف طوتیلورلر . مرتبه ایمان ایله قوه جسمانییه جه ضعیف بولنانلر ایسه کذلک اصل شریعتده نص صریح ایله وارد اولان وکندی مذهبلیله دیگر مذاهب ائمه سی طرفلرندن اصول شریعتدن استخراج ایدیلن اقسام اوامر ونواهینک مراتب خفیفه سیله مکلف اولورلر .

نته کیم جناب خلاق رحیم ، بومعنایه اشارتله ، خطاب عام اوله رق « فاتقوا الله ما استطعتم » فرماتی ، بی کریمی ده « اذا امرتکم بامرفاتوا منه ما استطعتم » امرینی اصدار بیوردیلر .

[۱] « مندوب » ایشلرکی ترک نه راجح وسننم . ثبات اولان امر مباح .. ایفاسی عدم ایفاسنه مرجع اولان امر مطلق .

[۲] « امر مطلق » امر مقیدک ضدی . امر مقیده عموم ایله خصوصه تکرار ایله مره واحده یه دلالت ایده جک قرائن بولنور . امر مطلقده او قرائن یوقدر .

[۳] « نهی مطلق » زماناً ، مکاناً ، حالاً نوقیو ، تقییدی ، تخصیصی متضمن اولیان نهیدر . موجبی نهی ایتدیکی شیئی ابدیاً ترک ایتمکدر .